

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 68 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2015 r., poz. 748) przyznał na rzecz małoletniego D. D. (1) prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu M. D. (1), od dnia 1.10. 2015 r. (decyzja k. 26 - 27 akt ZUS)

W dniu 16 listopada 2015 r. A. O. – matka małoletniego D. O. odwołała się od powyższej decyzji do Sądu Okręgowego w Łodzi wnosząc o jej zmianę o przyznanie prawa do wyrównania świadczenia za okres od 24.03.2013 r. do 30.09.2015 r. Skarżąca podniosła, że w przedmiotowym okresie małoletni nie otrzymywał ani świadczeń alimentacyjnych ani rentowych. (odwołanie k. 2 – 4)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o oddalenie odwołania wywodząc jak w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy podniósł nadto, że A. O. złożyła wniosek o rentę rodzinną dla D. D. (1) w dniu 9.10.2015 r. a zatem rentę przyznano od dnia 01.10.2015 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek. Ponadto organ podkreślił, że identyfikacja zwłok M. D. (2) nastąpiła dopiero w dniu 28.08.2015 r. (odpowiedź na odwołanie k. 3)

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

D. D. (2) urodził się w dniu (...) (okoliczność bezsporna, a nadto odpis skrócony aktu urodzenia k. 17 akt ZUS)

Wyżej wymieniony jest synem A. O. i M. D. (2). (okoliczność bezsporna, a nadto odpis skrócony aktu urodzenia k. 17 akt ZUS)

Sąd orzekł rozwód małżonków A. O. i M. D. (2) oraz zasądził od M. D. (2) alimenty na rzecz syna D. D. (2). (zeznania wnioskodawczynie 00:01:48)

W dniu 24 marca 2013 r. M. D. (2) popełnił samobójstwo. (odpis skrócony aktu zgonu k. 16 akt ZUS, zeznania wnioskodawczynie 00:01:48)

Od marca 2013 r. M. D. (2) nie zamieszkiwał z byłą żoną. Świadczenia alimentacyjne opłacał do miesiąca wyprowadzenia się z domu, tj. do marca 2013 r. Za miesiąc marzec 2013 r. nie zapłacił alimentów. Wnioskodawczynie zgłosiła wówczas sprawę do komornika. Tytuł wykonawczy zaniósł z końcem marca 2013 r. Komornik nie wyegzekwował żadnych pieniędzy, bo nie ustalono adresu zamieszkania M. D. (2). O tym, że nie można ustalić adresu, wnioskodawczynie dowiedziała się w maju 2013 r. Komornik wysyłał wezwania dla byłego męża na adres zameldowania wnioskodawczynie, wiedząc, że on pod tym adresem nie mieszka. Ubezpieczona zwracała się do urzędu gminy o wymeldowanie męża i wtedy sprawdzono jego adres zamieszkania, którego nie dało się ustalić.

W dniu 23.04.2013 r. ubezpieczona zgłosiła wniosek o wymeldowanie. Dalej wnioskodawczynie nie wykonywała żadnych działań. (zeznania wnioskodawczynie 00:01:48)

A. O. z rodziną byłego męża nie utrzymywała żadnych kontaktów. W Ł. zamieszkuje matka i rodzeństwo M. D. (2). M. D. (2) nie utrzymywał kontaktów z rodziną od 12 lat. Starszy syn A. O. utrzymywał kontakty z synem sąsiadów państwa D.. (zeznania wnioskodawczynie 00:01:48)

W 2015 r. jeden z braci byłego męża wnioskodawczynie - P. D. zginął w wypadku i wtedy trzeci brat o imieniu G. chcąc powiadomić brata M. o tej śmierci zwrócił się do A. O.. Wnioskodawczynie poinformowała rodzinę byłego męża, że M. D. (2) nie mieszka z nią od 2013 r. Dopiero wtedy wnioskodawczynie zdecydowała się sprawę zgłosić na Policji. Po zgłoszeniu sprawy w dniu 28.08.2015 r. byli u niej policjanci i pokazali zdjęcie zmarłego M. D. (2) i wnioskodawczynie zidentyfikowała go.

M. D. (2) został pochowany w marcu 2013 r. w Z. jako osoba nieznana. Postępowanie komornicze umorzono dopiero, gdy zidentyfikowano zwłoki M. D. (2). (zeznania wnioskodawczyni 00:01:48)

A. O. nie złożyła wniosku o rentę w sierpniu 2015 r. ponieważ, pracownik organu rentowego żądał od niej dokumentów z zakładu pracy zmarłego męża, nie informując, że wniosek taki może złożyć a brakujące dokumenty dostarczyć w późniejszym terminie zakreślonym przez ZUS. Stosowne dokumenty wnioskodawczyni otrzymała w dniu 30 września 2015 r. a następnie, wraz z wnioskiem, w dniu 9 października 2015 r. złożyła w organie rentowym wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej dla małoletniego syna D. D. (1) po zmarłym ojcu M. D. (1). (wniosek k. 1 – 13 akt ZUS)

Decyzją z dnia 26 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 68 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2015 r., poz. 748) przyznał na rzecz małoletniego D. D. (1) prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu M. D. (1), od dnia 1.10. 2015 r. (decyzja k. 26 - 27 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o załączone dokumenty w aktach ZUS oraz o zeznania wnioskodawczyni A. O., które uznał za wiarygodne także w zakresie w którym wnioskodawczyni zamierzała złożyć wniosek o rentę rodzinną tuż po identyfikacji zwłok a więc w sierpniu 2015 r. a nie uczyniła tego z powodu niekompletnego pouczenia jej przez pracownika organu rentowego. Wiarygodności tych zeznań nie zakwestionował organ rentowy. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie budzi wątpliwości, pozwalając tym samym na wydanie rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego i poczynionych na jego podstawie ustaleń, odwołanie A. O. jest zasadne jedynie w części.

Zgodnie z treścią art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm.) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełnia warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (art. 65 ust. 2).

Z kolei art. 67 ust. 1, cytowanej ustawy, stanowi, że do renty rodzinnej uprawnieni są następujący członkowie rodziny spełniający warunki określone w art. 68-71 tej Ustawy:

- 1) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione,
- 2) przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletniości wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, w tym również w ramach rodziny zastępczej.

Ustawodawca w art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, iż dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Stosownie natomiast do treści art. 129 ust. 1 przytoczonej ustawy o emeryturach i rentach z FUS, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust.2

Zaś w myśl ust. 2 cytowanego przepisu, w razie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, rentę rodzinną wypłaca się od dnia śmierci, nie wcześniej jednak niż od dnia spełnienia warunków do renty przez uprawnionych członków rodziny.

W świetle art. 116 ust. 5 ustawy emerytalnej do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawał fakt istnienia po stronie małoletniego dziecka D. D. (2) uprawnienia do świadczenia w postaci renty rodzinnej po zmarłym ojcu M. D. (2). Wyżej wymieniony nie ukończył 16 lat. Spór dotyczy natomiast daty, od której świadczenie to jest należne uprawnionemu.

Matka małoletniego D. D. (1) wniosła o przyznanie prawa do renty rodzinnej od dnia 24.03.2013 r., tj. od daty wcześniejszej, niż miesiąc złożenia wniosku o świadczenie.

Podkreślić należy, że w świetle ugruntowanego stanowiska judykatury możliwość uzyskania wypłaty świadczenia z chwilą złożenia wniosku, bez możliwości wypłaty świadczenia za okres wsteczny, winna ulegać modyfikacji w sytuacjach uzasadniających tą modyfikację i przy zastosowaniu także innych dyrektyw wykładni.

Problem okresu wstecznego za jaki można żądać wypłaty renty rodzinnej w takiej sytuacji dostrzegł Sąd Najwyższy wskazując w uzasadnieniu uchwały z dnia 5 października 2006 roku sygn. akt I UK 117/06, że wykładnia gramatyczna art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest podstawowym stosowanym w pierwszej kolejności rodzajem wykładni. Nie wyklucza to jednak sięgnięcia do innych metod wykładni, zwłaszcza gdy wnioski wypływające z wykładni gramatycznej okazują się nieracjonalne albo niesprawiedliwe dla uprawnionych, a przez to niezgodne z rzeczywistymi intencjami ustawodawcy. Sąd Najwyższy podkreślił, że badając cel, jaki przyświecał ustawodawcy przy formułowaniu zasady, że świadczenia wypłaca się od miesiąca, w którym zgłoszony został wniosek o świadczenie (art. 129 ust. 1 in fine oraz ust. 2 ustawy), należy stwierdzić, że decydującą rolę przypisano woli uprawnionego, który - mimo spełnienia przesłanek do otrzymania prawa do świadczenia - nie musi z tego prawa korzystać od chwili spełnienia przesłanek do otrzymania świadczenia. Konsekwencją autonomii woli uprawnionego jest to, że chwila wyrażenia przez niego na zewnątrz (w stosunku do organu rentowego) zamiaru pobierania świadczenia determinuje powstanie obowiązku jego wypłaty. W odniesieniu do sytuacji małoletnich uprawnionych, którzy nie mając zdolności do czynności prawnych nie mogą samodzielnie realizować swoich uprawnień przez ujawnienie na zewnątrz woli otrzymania świadczenia, argumenty celowościowe, które przemawiają za podjęciem wypłaty świadczeń dopiero od miesiąca zgłoszenia wniosku, nie znajdują nawet odpowiedniego zastosowania.

Podobny pogląd Sąd Najwyższy wyraził również w wyroku z dnia 11 maja 2006 r. (I UK 320/06, opubl. OSNP 2007/9-10/143, OSP 2008/1/3) wskazując, że w szczególnej sytuacji, jaką jest ubieganie się o rentę rodzinną po osobie, która uznana została za zmarłą zgodnie z regulami wynikającymi z art. 29 § 1 k.c., nie można przepisu art. 129 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wyklądać zgodnie z jego dosłownym brzmieniem, przyjmując, iż o dacie wypłaty świadczenia decyduje data wniosku o świadczenie. W tej szczególnej sytuacji możliwe jest wypłacenie renty za okres wcześniejszy niż wynikający z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). (por. też wyrok SN z dnia 5 października 2006r., I UK 117/06, OSNP 2007/23-24/357 z dnia 10 lutego 2012 r., II UK 146/11, LEX nr 1166987 - teza 2, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 maja 2012 r., III AUa 1747/11, POSAG 2012/3/56-66).

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że w niniejszej sprawie jest podstawa do przyznania świadczenia rentowego od daty wcześniejszej niż data złożenia wniosku o świadczenie, tj. od 1.10.2015 r.

W ocenie Sądu całkowite pozbawienie wnioskodawczyni prawa do wypłaty tego świadczenia za okres wsteczny sprzeciwia się założonemu przez ustawodawcę celowi omawianej wyżej regulacji zawartej w art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przy czym, okres ten, o ocenie Sądu, może dotyczyć tylko okresu od identyfikacji zwłok i próby złożenia wniosku o rentę rodzinną. Gdyby nie wadliwe pouczenie dokonane przez ZUS, wnioskodawczyni, zgodnie z zamiarem, mogłaby złożyć wniosek w sierpniu 2015 roku. Okoliczność, że wnioskodawczyni nie posiadała w tym dniu kompletu dokumentów nie stanowił przeszkody w złożeniu wniosku i taką informację powinna uzyskać od pracownika organu rentowego. Bowiem żądane dokumenty mogła złożyć w późniejszym terminie, zastrzegając tę okoliczność we wniosku, żądając od organu rentowego udzielenia dodatkowego terminu do spełnienia wszelkich wymogów, które nie mogły być spełnione w dniu składania wniosku z powodów niezależnych od wnioskodawczyni. Gdyby pracownik ZUS poinformował ponadto, że data przyznania renty uzależniona jest od dnia złożenia wniosku o rentę rodzinną to niewątpliwie wnioskodawczyni złożyłaby wniosek w sierpniu a nie dopiero w październiku. Zauważyć należy, że wnioskodawczyni niezwłocznie po identyfikacji zwłok zamierzała złożyć wniosek o rentę rodzinną dla małoletniego syna, pozbawionego alimentów przez okres kilku lat. W konsekwencji, w tym zakresie wnioskodawczyni nie zawiniła należytej staranności i dbałości o interesy małoletniego dziecka.

W podsumowaniu należy zaznaczyć, że wprawdzie art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jako przepis z zakresu zabezpieczenia społecznego, powinien podlegać ścisłej wykładni, to jednak w wyjątkowych sytuacjach związanych z okolicznościami sprawy, w tym z postawą wnioskodawczyni reprezentującej małoletnie dziecko jak i postawą organu rentowego, musi uwzględniać cel dla którego ten przepis ustanowiono.

Niepełne lub wadliwe pouczenie dokonane przez pracownika organu rentowego wnioskodawczyni, która zgodnie z zamiarem, chciała złożyć wniosek o rentę rodzinną w okresie po identyfikacji zwłok ojca dziecka a nie uczyniła tego bo organ rentowy odmówił przyjęcia wniosku z uwagi nie posiadanie w tym dniu kompletu dokumentów, nie stanowił przeszkody w złożeniu wniosku i taką informację powinna uzyskać od pracownika organu rentowego.

Jednocześnie wnioskodawczyni nie wykazała okoliczności uzasadniających przyznanie renty już od daty 24 marca 2013 r., tj. od daty zgonu M. D. (2).

Od marca 2013 r. M. D. (2) nie zamieszkiwał z ubezpieczoną. Do wskazanego miesiąca wyżej wymieniony opłacał alimenty na rzecz syna. Następnie od marca 2013 r. definitywnie zaprzestał on uiszczania świadczeń alimentacyjnych.

Wnioskodawczyni zgłosiła wówczas sprawę do komornika. Tytuł wykonawczy zaniósł z końcem marca 2013 r. Komornik nie wyegzekwował żadnych pieniędzy, gdyż nie ustalono adresu zamieszkania M. D. (2). O tym, że nie można ustalić adresu wnioskodawczyni dowiedziała się w maju 2013 r. Ubezpieczona zwracała się do urzędu gminy o wymeldowanie męża i wtedy sprawdzono jego adres zamieszkania i nowy adres nie był znany. W dniu 23.04.2013 r. ubezpieczona zgłosiła wniosek o wymeldowanie. Dalej wnioskodawczyni nie poczyniła żadnych czynności w tej sprawie. Nie zgłosiła zaginięcia byłego męża na policji jak i nie zgłosiła wniosku o ściganie z tytułu uchylania się od płacenia alimentów, nie próbowała też się skontaktować z jego rodziną, mimo, że miała taką możliwość, gdyż rodzina ta zamieszkuje w Ł. a ponadto starszy syn ubezpieczonej utrzymywał kontakty z synem sąsiadów państwa D..

Dopiero po upływie dwóch lat, tj. w 2015 r. po interwencji rodziny byłego męża, wnioskodawczyni zdecydowała się zgłosić sprawę na policji. Po zgłoszeniu sprawy w dniu 28.08.2015 r. wnioskodawczyni zidentyfikowała byłego męża.

M. D. (2) został pochowany w marcu 2013 r. w Z. jako osoba nieznana.

W tym stanie rzeczy, odnośnie okresu od marca 2013 r. do sierpnia 2015 r., interpretacja art.129 ustawy emerytalnej w wyżej omówionej korzystnej wykładni dla odwołującej nie może być zastosowana do dalszego żadanego okresu, wobec braku staranności z jej strony. Ubezpieczona, mimo, że jej dziecko nie uzyskiwało żadnych świadczeń (ani rentowych ani alimentacyjnych) nie wyczerpała wszystkich możliwości ustalenia co stało się z jej byłym mężem, w tym możliwości podstawowej w przypadku zaginięcia osoby, tj. nie zgłosiła sprawy na policji. Istniała zatem możliwość wcześniejszego ustalenia, że M. D. (3) zmarł, gdyby tą okoliczność zgłosiła policji. Ponadto, żądanie renty rodzinnej, znacznie wyższej niż alimenty, w sytuacji gdy brak jest dowodów, nie tylko na zachowanie należytej staranności w działaniu wnioskodawczynie, ale także na szczególnie ujemny wpływ tego stanu rzeczy na sytuację życiową syna wnioskodawczynie, ocenianej w dniu składania wniosku, (np. udowodniona konieczność pozyskiwania pożyczek na ratowanie zdrowia dziecka z tytułu ponoszenia wydatków na kosztowne leczenie) prowadzi do konkluzji, że żądanie to jest zbyt daleko idące.

Mając powyższe na uwadze Sąd w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w zakresie przyznania renty rodzinnej za okres od 24 marca 2013 r. do 30 czerwca 2015 r., jako bezzasadne.

Jak wyżej zostało omówione, A. O. nie miała natomiast możliwości złożenia prawnie skutecznego wniosku o rentę rodzinną w sierpniu 2015 r., gdyż organ rentowy wymagał od niej dodatkowo dokumentów z zakładu pracy zmarłego męża, twierdząc, że dopiero wtedy może złożyć stosowny wniosek. W tej sytuacji, po sierpniu 2015 r., A. O. wykazała się należyłą dbałością i dopełniła wszelkich czynności niezbędnych do złożenia wniosku o świadczenie.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku uznając odwołanie wnioskodawczynie w części za zasadne.

Zarządzenie: odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczynie.